

PRZEGLĄD UCHWAŁ IZBY KARNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO W ZAKRESIE POSTĘPOWANIA KARNEGO ZA 2015 R.

RYSZARD A. STEFAŃSKI*

1. REPREZENTACJA MAŁOLETNIEGO POKRZYWDZONEGO (ART. 51 § 2 K.P.K.)

W postępowaniu karnym pokrzywdzony może działać samodzielnie tylko wówczas, gdy jest osobą pełnoletnią. Jeżeli jest małoletni nie może sam działać w procesie, a jego prawa – zgodnie z art. 51 § 2 k.p.k. – wykonuje przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje (opiekun faktyczny). Jest to związane z tym, że pokrzywdzony taki uzyskuje pełną zdolność do czynności prawnych dopiero po ukończeniu lat 18 (art. 10 § 1 k.c.). Nie ma zatem także zdolności do czynności procesowych w procesie karnym. Przedstawicielami ustawowymi małoletniego są rodzice (art. 98 w zw. z art. 92 k.r.o.).

W wypadku gdy małoletni pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako jego przedstawiciel ustawowy. Czynności wykonane przez jednego z rodziców, działającego jako przedstawiciel ustawowy małoletniego pokrzywdzonego w procesie karnym, są prawnie skuteczne i nie jest konieczne wspólne dokonanie tych czynności przez oboje rodziców sprawujących władzę rodzicielską. O istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie, a w razie braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy (art. 97 § 2 k.r.o.).

Jednakże żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka, w tym także w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym: 1) przy czynnościach prawnych między dziećmi pozostającymi pod ich władzą rodzicielską; 2) przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków

* prof. dr hab., Wydział Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego w Warszawie

utrzymania i wychowania (art. 98 § 2 i 3 k.r.o.). Zakaz ten uzasadnia wysoki stopień prawdopodobieństwa, iż drugi z rodziców nie będzie w stanie reprezentować dziecka w tym procesie, z zachowaniem pełnego obiektywizmu, przy jednoczesnym braku emocjonalnego zaangażowania w sprawę¹. Zasadnie Sąd Najwyższy przyjął, że „Wykładnia art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o. (...) prowadzi do wniosku, że ustawodawca wskazał sprawy, w których zawsze może dojść do kolizji interesów dzieci i rodziców i dlatego uznał, iż niedopuszczalne jest w tych sprawach reprezentowanie dzieci przez rodziców, niezależnie od tego, czy w konkretnym przypadku taka kolizja interesów wystąpiła lub mogła wystąpić. Zwalnia to od konieczności badania tej okoliczności we wszystkich sprawach określonych w omawianym przepisie, co w odniesieniu do spraw sądowych oznacza, że niezależnie od tego, czy interesy stron lub uczestników postępowania są sprzeczne, czy też nie, rodzice nie mogą reprezentować dziecka w żadnej sprawie toczącej się między nimi”². W takiej sytuacji konieczne jest – na postawie art. 99 k.r.o. – ustanowienie kuratora, którego zadaniem będzie rozważne zadecydowanie, kierując się wyłącznie dobrem małoletniego, o ewentualnym dokonaniu czynności procesowej w imieniu małoletniego³.

Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że „Rodzic małoletniego nie może, działając w charakterze przedstawiciela ustawowego, wykonywać praw tego małoletniego jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, w tym także w postępowaniu z oskarżenia prywatnego, jeżeli oskarżonym jest drugi z rodziców”⁴.

Pogląd ten nie nasuwa zastrzeżeń, jednakże powstała wątpliwość, w jakim momencie rodzic traci możliwość reprezentowania dziecka w postępowaniu przygotowawczym, tj. czy w momencie przedstawienia zarzutów drugiemu z rodziców, czy także wówczas gdy postępowanie to toczy się *in rem*, w którym osobą podejrzana o popełnienie przestępstwa na szkodę małoletniego jest drugi z rodziców.

¹ M. Kolendowska-Matejczuk, *Kurator małoletniego pokrzywdzonego w procesie karnym na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, Prok. i Pr. 2015, nr 4, s. 64.

² Postanowienie SN z dnia 9 lipca 2004 r., II CK 435/03, LEX nr 305047.

³ Zob. M. Kolendowska-Matejczuk, *Kurator małoletniego pokrzywdzonego...*, s. 61–78; A.Z. Krawiec, *Kurator jako podmiot reprezentujący małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym*, Prok. i Pr. 2013, nr 11, s. 118–132; J. Mierzwińska-Lorencka, *Kilka słów o reprezentacji pokrzywdzonego dziecka w postępowaniu karnym*, [w:] B. Namysłowska-Gabrysiak, K. Syroka-Marczewska, A. Walczak-Żochowska (red.), *Prawo wobec problemów społecznych. Księga jubileuszowa prof. E. Zielińskiej*, Warszawa 2016, s. 257–268; M. Wielec, *Instytucja kuratora procesowego w postępowaniu karnym – uwagi na marginesie Uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2010 r.*, sygn. I KZP 10/10, *Studia Prawnicze i Administracyjne* 2014, nr 2, s. 39–44.

⁴ Uchwała składu 7 sędziów z 30 września 2010 r., I KZP 10/10, OSNKW 2010, Nr 10, poz. 84, z głosami aprobującymi W. Sycha, *Ius Novum* 2011, nr 1, s. 197–203; S. Durczak-Żochowskiej, *GSP-Prz.Orz.* 2011, nr 4, s. 93–106; M. Manikowskiej, *GSP-Prz.Orz.* 2011, nr 1, s. 139–146 i M. Kornak, *Lex/El.2010* oraz takimi uwagami R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej oraz Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2010 r.*, *WPP* 2011, nr 2, s. 59–61; wyrok SN z dnia 1 grudnia 2010 r., III KK 315/09, *Biul. PK* 2011, nr 2, poz. 1.2.4; postanowienie SN z dnia 11 stycznia 2011 r., V KK 125/10, OSNwSK 2011, nr 1, poz. 27; postanowienie SN z dnia 18 października 2011 r., V KK 209/11, OSNwSK 2011, nr 1, poz. 1879; postanowienie SN z dnia 18 października 2011 r., V KK 210/11, OSNwSK2011, nr 1, poz. 1880; wyrok SA w Warszawie z dnia 7 lutego 2013 r., II AKa 382/11, LEX nr 1299010; postanowienie SA w Katowicach z dnia 23 lutego 2011 r., II AKz 91/11, LEX nr 785474; postanowienie SA w Katowicach z dnia 19 czerwca 2013 r., II AKz 342/12, LEX nr 1383052.

Rozstrzygając ten problem Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 września 2015 r. – I KZP 8/15, (OSNKW 2015, Nr 12, poz. 100) wyjaśnił, że „**Zakaz reprezentacji małoletniego pokrzywdzonego przez jego rodzica jest uzasadniony nie tylko w tych postępowaniach karnych, w których drugi rodzic jest oskarżonym, ale także na etapie in rem, w którym drugi rodzic jest osobą podejrzaną o popełnienie przestępstwa na szkodę małoletnich dzieci**”. Jest to stanowisko słuszne, mimo że spotkało się z krytyką w piśmiennictwie, która jest niezasadna. Argumentuje się, że art. 51 § 2 k.p.k. wskazuje, że jeśli nie występują przesłanki mogące stawiać pod znakiem zapytania intencje rodzica, to powinien być dopuszczany do działania w imieniu swojego dziecka tak długo, jak długo nie jest to sprzeczne z porządkiem prawnym. Wspieranie dziecka przez wykonywanie jego praw nie może być więc z góry uznawane za mogące naruszać jego prawa, kiedy de facto właśnie realizuje prawo do bycia reprezentowanym przez osobę najbliższą⁵. Taka sprzeczność – moim zdaniem – zachodzi nie tylko wówczas gdy rodzic ma status podejrzanego, ale także wówczas gdy stanie się nim w toku dalszego postępowania.

Sąd Najwyższy, uzasadniając swój pogląd trafnie zauważył, że skoro instytucja przedstawicielstwa ustawowego, związana z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, określona w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, znajduje zastosowanie na gruncie procedury karnej, to należy ją także w postępowaniu karnym stosować całościowo, a więc przy odpowiednim zastosowaniu unormowań zawartych w art. 98 § 2 i 3 i art. 99 k.r.o. Przemawiają za tym zarówno argumenty wynikające z wykładni gramatycznej tych przepisów prawa rodzinnego, jak i względy natury funkcjonalnej, w szczególności ratio legis tej regulacji. Treść art. 98 § 3 k.r.o. nakazuje stosować zakaz reprezentacji małoletnich dzieci przez rodzica w czynnościach między rodzicami a dziećmi odpowiednio w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym, a takim innym organem państwowym niewątpliwie jest prokurator lub inny organ prowadzący postępowanie przygotowawcze, a zatem zakaz ten należy także odnosić do procesu karnego na etapie postępowania przygotowawczego. Zasadnie organ ten podkreślił, że skoro w postępowaniu przygotowawczym w fazie in rem formalnie brak strony procesowej przeciwnej względem pokrzywdzonego, to odpowiednie stosowanie zakazu z art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o. musi tę specyfikę uwzględniać. Dodatkowo zdaniem tego organu za takim poglądem przemawia przyjmowanie w postępowaniu cywilnym nieprocesowym, w którym nie występują strony, a uczestnikami są rodzice i dzieci, że obowiązuje zakaz reprezentowania dziecka przez rodzica, jeśli zachodzi choćby hipotetyczna możliwość kolizji interesów między nimi⁶. Słusznie Sąd Najwyższy odwołał się do ratio legis art. 98 § 2 pkt 2 i § 3 k.r.o., którego celem jest ochrona interesów małoletnich dzieci. Reprezentowanie dziecka przez jedno z rodziców w procesie toczącym się przeciwko drugiemu z rodziców rodzi niebezpieczeństwa dwojakiego rodzaju: po pierwsze, że jedno z małżonków, powodowane uczuciem do drugiego, zaniecha podjęcia

⁵ Ł. Juszczyk, Glosa do postanowienia SN z dnia 30 września 2015 r., I KZP 8/15, Cz.PKiNP 2016, nr 2, s. 191–198.

⁶ Postanowienia SN z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 259/10, LEX nr 1129120, postanowienie SN z dnia 9 września 1997 r., I CKU 13/97, OSN Pr. i Pr. 1998, Nr 3, poz. 29; J. Ignatowicz [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, K. Pietrzykowski (red.), Warszawa 2003, s. 824.

odpowiednich kroków procesowych przeciwko niemu, czego ofiarą będzie dziecko, po drugie, w przypadku konfliktu między małżonkami istnieje niebezpieczeństwo instrumentalnego traktowania interesów dziecka jako argumentu w sporach między małżonkami. Celem zakazu reprezentacji z art. 98 § 2 pkt 2 i § 3 k.r.o. jest uchylenie obu tych potencjalnych zagrożeń i powierzenie reprezentacji wyznaczonemu na podstawie art. 99 k.r.o. kuratorowi, który będzie reprezentował interesy małoletniego dziecka, kierując się wyłącznie jego dobrem⁷.

Pokrzywdzony małoletni z chwilą uzyskania pełnoletniości, posiada pełną zdolność procesową do samodzielnego korzystania z uprawnień pokrzywdzonego i w związku z tym ustaje uprawnienie do zastępczego wykonania – na podstawie art. 51 § 2 k.p.k. – tych praw rodzica⁸.

2. SKŁAD SĄDU (ART. 29 § 1 K.P.K.)

Od orzeczeń Krajowego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów przysługuje obwinionemu, pokrzywdzonemu, Komisji Nadzoru Audytowego oraz Krajowemu Rzecznikowi Dyscyplinarnemu, a w przypadku wszczęcia postępowania dyscyplinarnego na wniosek Komisji Nadzoru Audytowego, Krajowej Rady Biegłych Rewidentów, Krajowej Komisji Nadzoru lub Ministra Sprawiedliwości, także Krajowej Radzie Biegłych Rewidentów, Krajowej Komisji Nadzoru lub Ministrowi Sprawiedliwości – odwołanie do właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania obwinionego, sądu okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, jako sądu pierwszej instancji – w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem (art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym⁹). Do postępowania tego w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie dotyczących postępowania dyscyplinarnego, stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego (art. 46 cyt. ustawy). Postępowanie przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych prowadzone na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z 2009 r. cyt. ustawy toczy się na podstawie przepisów k.p.k.¹⁰

W kontekście tej regulacji powstała wątpliwość, czy Sąd Okręgowy Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpoznaje odwołanie biegłego rewidenta od orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów w składzie jednoosobowym (art. 28 § 1 k.p.k.), czy też w składzie trzech sędziów (art. 29 § 1 k.p.k.).

⁷ Wyrok TK z 21 stycznia 2014 r., SK 5/12, OTK-A 2014, nr 1, poz. 2.

⁸ Postanowienie SA w Katowicach z dnia 2 marca 2005 r., II S 13/05, KZS 2005, nr 7–8, poz. 129.

⁹ Dz.U. 2016, poz. 1000.

¹⁰ Uchwała SN z dnia 24 stycznia 2013 r., I KZP 18/12 OSNKW 2013, nr 2, poz. 11 z glosami aprobującymi E. Kusowskiej, GSP-Prz. Orz. 2014, nr 2, s. 51–60; A. Krzeniewskiej-Lasoty, Probl. Praw. Pracy 2013, nr 7–8, s. 210–221; wyrok w Gdańsku z dnia 19 lutego 2014 r., III APa 47/13, LEX nr 1438993.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 września 2015 r. – I KZP 9/15, (OSNKW 2015, Nr 12, poz. 101) przyjął, że: **Sąd okręgowy – sąd pracy i ubezpieczeń społecznych rozpoznaje odwołanie od orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów, stosownie do art. 29 § 1 k.p.k., na rozprawie w składzie trzech sędziów.** Jest to stanowisko nietrafne, a wynika z błędnego przyjęcia, że Sąd Okręgowy Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpoznający odwołanie biegłego rewidenta od orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów jest sądem odwoławczym. Nie jest takim sądem, skoro sam ustawodawca nadał mu status sądu pierwszej instancji. W art. 41 ust. 1 cyt. ustawy wprost stwierdza się, że składa się „odwołanie do właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania obwinionego, sądu okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, jako sądu pierwszej instancji”. Wprawdzie Sąd Najwyższy uznał, że sąd ten jest pierwszym sądem w stadium postępowania sądowego dotyczącego kwestii odpowiedzialności dyscyplinarnej obwinionego, ale funkcjonalnie jest sądem odwoławczym, gdyż przedmiotem kontroli w tym postępowaniu jest orzeczenie Krajowego Sądu Dyscyplinarnego, od którego uprawniony podmiot wniósł odwołanie. Odwołanie od orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego jest zatem środkiem zaskarżenia, który skutkuje rozpoznaniem sprawy już w drugiej instancji na drugim szczeblu postępowania dyscyplinarnego przez sąd powszechny. Wcześniej trafnie Sąd Najwyższy wyjaśnił, że „Przepis art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym (Dz.U. Nr 77, poz. 649) wskazuje – określając sąd okręgowy sąd pracy i ubezpieczeń społecznych jako sąd pierwszej instancji – że sąd ten jest pierwszym sądem w stadium postępowania sądowego dotyczącego kwestii odpowiedzialności dyscyplinarnej obwinionego rewidenta”¹¹. Aprobując pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z dnia 30 września 2015 r., należałoby przyjąć, że zawarty w art. 41 ust. 1 cyt. ustawy zwrot: „jako sądu pierwszej instancji” jest zbędny, a to pozostaje w sprzeczności z zakazem interpretowania przepisów prawnych tak, by pewne ich fragmenty okazały się zbędne (zakaz wykładni per non est)¹². Sądem drugiej instancji, a jednocześnie sądem odwoławczym jest sąd apelacyjny (arg. ex art. 41 ust. 2 cyt. ustawy).

3. UŻYCIE WARIOGRAFU (ART. 199A K.P.K.)

Wydawać by się mogło, że wprowadzenie zakazu stosowania środków technicznych wpływających na procesy psychiczne osoby przesłuchiwanej albo mających na celu kontrolę nieświadomych reakcji jej organizmu (wykrywacza kłamstw, poliografu, wariografu) w związku z przesłuchaniem (art. 171 § 5 pkt 2 k.p.k.) prze-

¹¹ Postanowienie SN z dnia 30 września 2010 r., I KZP 11/10, OSNKW 2010, nr 10, poz. 85 z uwagami aprobującymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Wojskowej oraz Izby Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2010 r.*, WPP 2011, nr 2, s. 114–116.

¹² L. Morawski, *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2014, s. 148.

sądziło, że niedopuszczalność przeprowadzenia przesłuchania z jego użyciem jest powszechna¹³. Takie stanowisko ugruntowało się w orzecznictwie i doktrynie¹⁴. Wariograf jednak może być stosowany przez biegłego za zgodą osoby badanej w celu ograniczenia kręgu osób podejrzanych (art. 192a § 2 k.p.k.)¹⁵, a także w czasie badania przez biegłego wyłącznie za zgodą osoby badanej (art. 199a k.p.k.)¹⁶. Jak

¹³ Na temat badań wariograficznych zob. J. Dubois, *Wariograf*, EP 2008, nr 5, s. 47–48; A. Gaberle, *W kwestii badań poligraficznych w polskim procesie karnym*, PiP 2002, nr 4, s. 19–30; idem, *Wariografia czyli sposób myślenia*, PiP 2003, nr 9, s. 109–112; idem, *O wariografii w procesie karnym po raz ostatni*, PiP 2004, nr 9, s. 98–102; R. Jaworski, *Ocena zakazu dowodowego wykorzystania wyników badań poligraficznych w kodeksie postępowania karnego*, [w:] L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, Wrocław 1997, s. 126–133; idem, *Badanie poligraficzne a wykorzystanie objawów emocji do oceny zeznań*, PS 1999, nr 6, s. 88–103; idem, *Ocena unormowań k.p.k. z 1997 r. wobec badań poligraficznych na tle aktualnych form przestępczości*, [w:] L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. V, Wrocław 2000, s. 209–223; idem, *Uwagi o rozwiązaniach dotyczących stosowania poligrafów w kodeksie postępowania karnego z 1997 r. (po nowelizacji w 2003 r.)*, PS 2005, nr 11–12, s. 181–200; idem, *Skutki „zakazu” stosowania poligrafu w k.p.k. z 1997 roku*, Pal. 2009, nr 9–10, s. 95–100; idem, *Antycypowanie przez sądy tzw. zakazu stosowania poligrafu przed wejściem w życie k.p.k. z 1997 roku*, [w:] E. Gruza (red.), *Oblicza współczesnej kryminalistyki. Księga jubileuszowa Prof. H. Koteckiego*, Warszawa 2013, s. 107–116; D. Karczmarska, *Badanie poligraficzne w procesie karnym*, PiP 2003, nr 3, s. 92–100; idem, *Jeszcze raz o wariografii w procesie karnym*, PiP 2004, nr 3, s. 95–101; idem, *Zastosowanie poligrafu w postępowaniu karnym w świetle znowelizowanych przepisów kodeksu postępowania karnego*, [w:] Z. Sobolewski, G. Artymiak, Cz. P. Klak (red.), *Problemy znowelizowanej procedury karnej*, Kraków 2004, s. 147–157; A. Krzyściń, *Poligraf w świetle komentarzy do k.p.k.*, Jur. 2000, nr 1, s. 3–6; M. Kulicki, K. Rudnicki, L. Stępka, *Drogi i manowce wariografii*, [w:] V. Konarska-Wrzosek, J. Lachowski, J. Wójcikiewicz (red.), *Wzglądowe problemy prawa karnego kryminologii i polityki kryminalnej. Księga pamiątkowa ofiarowana prof. A. Markowi*, Warszawa 2010, s. 995–1016; M. Leśniak, *Dopuszczalność badań poligraficznych (wariograficznych) w świetle nowego kodeksu postępowania karnego i orzecznictwa Sądu Najwyższego*, PPK 2000, nr 23, s. 93–108; P. Świerk, *Badanie poligraficzne po nowelizacji kodeksu postępowania karnego*, Prok. i Pr. 2003, nr 9, s. 49–58; J. Warylewski, *Dopuszczalność stosowania poligrafu w świetle nowej procedury karnej*, Pal 2000, nr 5–6, s. 75–82; J. Widacki, *Badanie poligraficzne w polskim procesie karnym pod rządami kodeksu postępowania karnego z 1997 r.*, [w:] J. Czapska, A. Gaberle, A. Świątkowski, A. Zoll (red.), *Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci Prof. S. Waltosia*, Warszawa 2000, s. 655–663; idem, *Badania poligraficzne w ocenie osoby badanej. Przyczynek do dyskusji na temat dopuszczalności stosowania poligrafu w polskim procesie karnym*, [w:] J. Błachut, M. Szewczyk, J. Wójcikiewicz (red.), *Nauka wobec przestępczości. Księga ku czci Prof. T. Hanauska*, Kraków 2001, s. 127–132; J. Widacki, A. Szuba-Boroń, *Badania poligraficzne w procesie karnym w świetle postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2015 r.*, sygn. I KZP 25/14, Prok. i Pr. 2016, nr 2, s. 5–16.

¹⁴ Wyrok SN z dnia 14 stycznia 2004 r., V KK 121/03, OSN Prok. i Pr. 2004, nr 10, poz. 6; wyrok SA w Krakowie z dnia 19 sierpnia 1999 r., II AKa 1147/99, Pal 2000, nr 2–3, s. 251 z głosem aprobującym J. Widackiego, Pal 2000, nr 2–3, s. 251–253; wyrok SA w Krakowie z dnia 3 lipca 2002 r., II AKa 134/02, Pal. 2002, nr 11–12, s. 240 z głosem krytycznym J. Widackiego, Pal. 2002, nr 11–12, s. 240–243, postanowienie SA w Katowicach z dnia 25 kwietnia 2007 r., II AKo 67/07, KZS 2007, nr 7–8, poz. 110.

¹⁵ Zob. P. Herbowski, *Stosowanie poligrafu na podstawie art. 192a § 2 k.p.k.*, Prok. i Pr. 2012, nr 2, s. 65–80; K. Karwowska, *Badania wariograficzne na potrzeby procesu karnego: problemy i perspektywy*, [w:] J. Moszczyński, D. Solodov, I. Sołtyszewski (red.), *Przestępczość. Dowody. Prawo. Księga jubileuszowa Prof. B. Młodziejowskiego*, Olsztyn 2016, s. 154–166; J. Wójcikiewicz, *„Tralowanie” w polskim procesie karnym (art. 192a k.p.k.)*, [w:] V. Kwiatkowska-Darul (red.), *Czynność procesowo-kryminalistyczne w polskich procedurach. Materiały z konferencji naukowej i IV Zjazdu Katedr Kryminalistyki, Toruń 5–7 maja 2004 r.*, Toruń 2004, s. 59–66.

¹⁶ Zob. R. Kmiecik, *Dowód z opinii biegłego czy dowód z oświadczenia osoby badanej wariograficznie (art. 199a zd.2 k.p.k.)?*, [w:] J. Koszczyński, D. Solodov, I. Sołtyszewski (red.), *Przestępczość. Dowody. Prawo. Księga jubileuszowa Prof. B. Młodziejowskiego*, Olsztyn 2016, s. 519–523.

słusznie zauważa się w judykaturze: „Przepis art. 199a k.p.k. dotyczy postępowania karnego w fazie, w której toczy się ono przeciwko konkretnej osobie, a więc po przedstawieniu zarzutów – ze stadium postępowania sądowego włącznie. Przepis ten zatem może stanowić podstawę przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego, który stosuje środki techniczne mające na celu kontrolę nieświadomych reakcji organizmu badanej osoby. Warunkami formalnymi przeprowadzenia takiego dowodu są jedynie: zgoda osoby badanej, brak bezpośredniego związku z czynnością przesłuchania osoby badanej i pouczenie badanego, że złożone wobec biegłego oświadczenia mogą stanowić dowód. Celem opinii biegłego poligrafera przeprowadzanej na podstawie art. 199a k.p.k. jest weryfikowanie wartości dowodowej oświadczeń badanej osoby, co powoduje, że osoby badane nie uczestniczą w tej czynności w swoich rolach procesowych, a więc stosowanie wariografu nie koliduje z normą art. 171 § 5 pkt 2 k.p.k. W polu widzenia natomiast zawsze należy posiadać okoliczność, że omawiany dowód posiada status pośredniego, pomocniczego. Na późniejszym etapie postępowania nie może służyć badaniu prawdomówności, zaś wynik badania nie może być wprost wykorzystany jako dowód winy lub niewinności”¹⁷.

Na tle tych przepisów zostały przedstawione Sądowi Najwyższemu – na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. – do rozstrzygnięcia zagadnienia: jak należy rozumieć wyrażenie «w związku z przesłuchaniem» zawarte w dyspozycji art. 171 § 5 pkt 2 k.p.k., czy regulacja art. 171 § 5 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 171 § 7 k.p.k. dopuszcza przeprowadzenie i wykorzystanie w procesie karnym dowodu z ekspertyzy wariograficznej dotyczącej osoby, której przedstawiono zarzuty (podejrzany) lub którą postawiono w stan oskarżenia (oskarżony), czy art. 199a k.p.k. stanowi samodzielną podstawę przeprowadzenia dowodu z ekspertyzy wariograficznej dotyczącej podejrzanego, a nawet oskarżonego, jeżeli nie jest możliwe poddanie podejrzanego badaniu wariografem w oparciu o regulację art. 199a k.p.k., to czy podstawę wykonania badania i sporządzenia opinii przez biegłego może stanowić art. 192a § 2 k.p.k., oraz czy wnioski zawarte w ekspertyzie biegłego mogą zostać wykorzystane wyłącznie na poparcie stanowiska obrony, czy też mogą stanowić pełnowartościowy dowód potwierdzający tezy oskarżenia?

W kwestiach tych Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 29 stycznia 2015 r. – I KZP 25/14, (OSNKW 2015, Nr 5, poz. 38) przyjął, że: **1. Niedopuszczalne jest użycie wariografu (poligrafu) w trakcie czynności przesłuchania; użyte w art. 171 § 5 pkt 2 k.p.k. wyrażenie „w związku z przesłuchaniem” rozumieć należy w ten sposób, że zakaz użycia wariografu (poligrafu) dotyczy nie tylko samej czynności procesowej przesłuchania, ale również czynności pozostających w bezpośredniej relacji z przesłuchaniem. 2. Przepis art. 199a k.p.k. dotyczy postępowania karnego w fazie, w której toczy się ono przeciwko konkretnej osobie, a więc po przedstawieniu zarzutów, ze stadium postępowania sądowego włącznie; przepis ten może stanowić podstawę przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego, który stosuje środki techniczne mające na celu kontrolę nieświadomych reakcji organizmu badanej osoby, a więc w czasie badania stosuje wariograf (poligraf); warunki formalne przeprowadzenia takiego dowodu to: zgoda osoby badanej,**

¹⁷ Wyrok SA w Lublinie z dnia 26 lutego 2015 r., II AKa 318/14, LEX nr 1665816.

brak bezpośredniego związku badania z czynnością przesłuchania badanej osoby (zakaz określony w art. 171 § 5 pkt 2 k.p.k.) i pouczenie badanej osoby o tym, że złożone wobec biegłego oświadczenia mogą stanowić dowód (wyłączenie stosowania art. 199 k.p.k. wobec oskarżonego). Jest to pogląd trafny i zasadnie spotkał się z akceptacją w doktrynie¹⁸. Uzasadniając ten pogląd Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że dowód z opinii biegłego przeprowadzającego badanie za pomocą wariografu jest dowodem o charakterze pomocniczym, pośrednim i nie może zastępować samodzielnych dowodów. Taki sam pogląd był prezentowany w judykaturze, w której wprost stwierdza się, że: „Dowód z badania wariograficznego ma wartość poznawczą jedynie w początkowej fazie postępowania, a traci wartość z upływem czasu oraz z ilością czynności procesowych z udziałem badanego. Badanie takie ma w analizie kryminalistycznej walor pomocniczy, a nie może zastąpić dowodów sprawstwa”¹⁹ oraz że „Dowód z badania poligraficznego nie jest samoistnym dowodem sprawstwa przestępstwa, a wskazuje jedynie na prawdopodobieństwo takiej możliwości, bo dowodzi istnienia śladu pamięciowego przeżyć związanych z popełnieniem przestępstwa”²⁰. Jest to uzasadnione tym, że istnieje obiektywnie możliwe zakłócanie przez osobę badaną własnych reakcji psychofizycznych, a tym samym uzyskanie zafałszowanego wyniku²¹. Dokonując interpretacji użytego w art. 171 § 5 pkt 2 k.p.k. zwrotu „w związku z przesłuchaniem”, słusznie organ ten wskazał, że zakaz ten obejmuje przesłuchiwanie z udziałem eksperta albo samodzielne wykorzystywanie wariografu przez organ przesłuchujący, a także badanie przeprowadzane przez biegłego, które to badanie nie może być substytutem przesłuchania. Obejmuje także przeprowadzanie badania bezpośrednio przed lub bezpośrednio po przesłuchaniu, kiedy mogłoby ono wpływać na swobodę wypowiedzi osoby przesłuchiwanej, stanowić rodzaj nacisku lub zagrożenia z jej punktu widzenia. Chodzi o związek z przesłuchaniem, który powinien mieć ewidentny, bezpośredni charakter i dotyczyć ściśle przeprowadzanej czynności przesłuchania. Dotyczy sytuacji, w której można wykazać wpływ, oddziaływanie badania wariograficznego na przebieg przesłuchania, wzajemną zależność badania i przesłuchania.

Określając relacje między art. 192a i art. 199a k.k., Sąd Najwyższy trafnie wywiódł, że ten ostatni przepis stanowi podstawę przeprowadzenia badań przy

¹⁸ Zob. Głosy aprobujące do tego postanowienia. Widackiego, PiP 2015, nr 8, s. 129–135, P. Herbowski, P. Józwiaka, PS 2016, nr 3, s. 133–141, R. Kmiecika, OSP 2015, nr 12, poz. 121 oraz artykuły T. Grzegorzczak, *Dowód z badań wariograficznych w procesie karnym w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego*, [w:] B. Sygit (red.), *Złota księga jubileuszowa prof. B. Hołysta*, Łódź 2015, s. 134–135; P. Girdwojnia, *O „wykrywaczu kłamstw” po raz kolejny – uwagi na tle postanowienia Sądu Najwyższego I KZP 25/14*, [w:] B. Sygit (red.), *Złota księga jubileuszowa...*, s. 285–291; Z. Wardaka, *Badania wariograficzne w świetle postanowienia Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2015 r. (I KZP 25/14)*, [w:] B. Sygit (red.), *Złota księga jubileuszowa*, s. 729–738.

¹⁹ Wyrok SA w Krakowie z dnia 26 kwietnia 2005 r., II Aka 264/04, KZS 2005, nr 5, poz. 43.

²⁰ Wyrok S.A. w Krakowie z dnia 15 stycznia 2004 r., II Aka 24/03, KZS 2004, nr 5, poz. 29.

²¹ Wyrok SN z dnia 4 grudnia 2013 r., III KK 273/13, LEX nr 1418733; wyrok SA w Krakowie z dnia 19 sierpnia 1999 r., II Aka 1147/99, Pal 2000, nr 2–3, s. 251 z głosem aprobującą J. Widackiego, Pal 2000, nr 2–3, s. 251–253; wyrok SA w Krakowie z dnia 15 stycznia 2004 r., II Aka 24/03, KZS 2004, nr 5 poz. 29; wyrok SA w Krakowie z dnia 26 kwietnia 2005 r., II Aka 264/04, KZS 2005, nr 5, poz. 42; wyrok SA w Lublinie z dnia 25 marca 2010 r., II Aka 15/10, LEX nr 583679; wyrok SA w Łodzi z dnia 8 kwietnia 2014 r., II Aka 36/14, LEX nr 1455575.

użyciu wariografu w innej fazie postępowania i wobec innych osób aniżeli wskazane w art. 192a k.p.k. Słusznie podkreśla, że skoro w art. 199a k.p.k. wyłączono stosowanie art. 199 k.p.k., a ten odnosi się wprost do oskarżonego lub podejrzanego, to oznacza, że przepis art. 199a k.p.k. dotyczy postępowania karnego w fazie, w której toczy się ono przeciwko konkretnej osobie lub postępowania sądowego. Przepis ten zatem może stanowić podstawę przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego, który stosuje środki techniczne mające na celu kontrolę nieświadomych reakcji organizmu badanej osoby²².

Organ ten stwierdził, że przy podejmowaniu decyzji o przeprowadzeniu dowodu z opinii wariograficznej, a następnie w czasie dokonywania oceny tego dowodu konieczne jest uwzględnienie charakteru dowodu z opinii biegłego wydanej na skutek badania z zastosowaniem środków technicznych mających na celu kontrolę nieświadomych reakcji organizmu badanej osoby²³. Jego przydatność na późniejszym etapie postępowania jest z reguły istotnie ograniczona, nie może skutecznie służyć badaniu prawdomówności. Nie oznacza to jednak niedopuszczalności i niecelowości wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym.

4. DOŁĄCZENIE DO AKTU OSKARŻENIA WNIOSKU O WYDANIE WYROKU SKAZUJĄCEGO NA POSIEDZENIU (ART. 335 § 2 K.P.K.)

Prokurator – zgodnie z art. 335 § 2 k.p.k. – może dołączyć do aktu oskarżenia wnioski o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występki, uwzględniających też prawnie chronione interesy pokrzywdzonego, jeżeli okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, oświadczenia dowodowe złożone przez oskarżonego nie są sprzeczne z dokonanyimi ustaleniami, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte. Uzgodnienie może obejmować także wydanie określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu. Uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania dowodów świadczących o tym, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości oraz że cele postępowania zostaną osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy. W przepisie tym uprawnienie

²² Tak też A. Bulsiewicz, D. Kala, *Z problematyki karnoprosesowej badań wariograficznych w postępowaniu karnym*, [w:] A. Gerecka-Zołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiewicz, P. Wiliński (red.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi Stanisławowi Stachowiakowi*, Warszawa 2008, s. 36–37; T. Grzegorzczak, *Wybrane zagadnienia najnowszej procedury karnej*, PiP 2003, nr 8, s. 17; idem, *Procesowe aspekty badań poligraficznych w świetle znowelizowanych przepisów procedury karnej*, Pal. 2003, nr 11–12, s. 146–151; idem, *Kodeks postępowania karnego*, t. I, Warszawa 2014, s. 708–711; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 1–296*, t. I, Warszawa 2011, s. 922–924, 1084–1089, 1131–1134; K. Marszał, *Proces karny. Zagadnienia ogólne*, Katowice 2013, s. 360–361; L.K. Paprzycki, *Badania poligraficzne w postępowaniu karnym de lege lata i de lege ferenda*, [w:] K. Krajewski (red.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Prof. A. Gaberle*, Warszawa 2007, s. 261–271.

²³ Wyrok SN z dnia 8 lipca 1980 r., III KR 211/80, OSNPG 1981, nr 1, poz. 15; postanowienie SN z dnia 17 października 2012 r., IV KK 237/12, LEX nr 1226749; wyrok SA w Krakowie z dnia 26 czerwca 2013 r., II Aka 63/13, LEX nr 1339363.

to przysługuje prokuratorowi, lecz z mocy art. 325i § 3 k.p.k. mają je także inne niż prokurator organy uprawnione do wnoszenia i popierania oskarżenia w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego. Jasna treść tego ostatniego przepisu nie pozostawia wątpliwości, że uprawnienie to przysługuje tym innym organom, niezależnie od tego, z jakiego aktu prawnego czerpią uprawnienia do wnoszenia i popierania oskarżenia w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego. Przepis ten przed jego zmianą ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw²⁴ wskazywał tylko organy, „o których mowa w art. 325d” k.p.k., a więc obowiązujący w dniu podejmowania uchwały przez Sąd Najwyższy, obejmował wprost organy, które czerpały te uprawnienia z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 września 2015 r. w sprawie organów uprawnionych obok Policji do prowadzenia dochodzeń oraz organów uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem pierwszej instancji w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, jak również zakresu spraw zleconych tym organom²⁵. W związku z tym powstała wątpliwość, czy organy uprawnione do wnoszenia i popierania oskarżenia w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego na podstawie ustaw, np. art. 47 ust. 2 pkt 7 i art. 48 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach²⁶, tj. strażnicy leśni, nadleśniczy, zastępcy nadleśniczego oraz inżynierowie nadzoru, leśniczy i podleśniczy, mogą dołączyć do aktu oskarżenia wnioski o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występki.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 czerwca 2015 r. – I KZP 3/15, (OSNKW 2015, Nr 8, poz. 65) słusznie uznał, że **Strażnik leśny, działając w postępowaniu karnym na podstawie art. 47 ust. 2 pkt 7 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, Dz.U. z 2014 r., poz. 1153, a także osoby określone w art. 48 tej ustawy, są uprawnieni do dołączenia do wnoszonego aktu oskarżenia wniosku o wydanie wyroku i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych w Kodeksie karnym, o którym mowa w art. 335 § 1 k.p.k.**

Jest to pogląd słuszny i należyte uzasadniony przez Sąd Najwyższy, lecz – ze względu na wskazaną wyżej zmianę – ma już znacznie historyczne. Należy jedynie odnotować, że został też oceniony krytycznie²⁷, aczkolwiek niestusznie. Zasadnie Sąd Najwyższy zrównał w tym zakresie uprawnienia wszystkich organów nieprokuratorskich uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, co pozostaje w zgodności z wcześniejszym stanowiskiem Sądu Najwyższego co do zwolnienia od sporządzenia uzasadnienia aktu oskarżenia, stwierdzającym, że „Akt oskarżenia sporządzony przez Straż Leśną może nie zawierać uzasadnienia”²⁸.

²⁴ Dz.U. 2016, poz. 437.

²⁵ Dz.U. 2015, poz. 1725.

²⁶ Dz.U. 2015, poz. 2100 ze zm.

²⁷ Zob. głosę krytyczną A. Skowrona, do tej uchwały, LEX/el. 2015.

²⁸ Uchwała SN z dnia 30 czerwca 2004 r. – I KZP 10/04, OSNKW 20004, Nr 6, poz. 58 z głosami krytyczną E. Samborskiego, PS 2005, nr 4, s. 182–187 i aprobującą W. Radeckiego, Ochrona Środowiska 2005, nr 1, s. 56–60 oraz uwagami aprobującymi R.A. Stefańskiego, *Przeгляд*

5. PROWADZENIE ROZPRAWY POD NIEOBECNOŚĆ OSKARŻONEGO (ART. 377 K.P.K.)

W myśl art. 377 § 5 k.p.k. obowiązującego do dnia 1 lipca 2015r.²⁹ jeżeli rozprawę prowadzoną pod nieobecność oskarżonego przerwano lub odroczone, wyznaczając nowy jej termin, sąd powiadamiał o tym oskarżonego i w razie jego niestawienia kontynuował proces, a jeżeli oskarżony się stawił, przewodniczący niezwłocznie informował go o przebiegu rozprawy w czasie jego nieobecności oraz umożliwiał mu złożenie wyjaśnień co do przeprowadzonych w czasie jego nieobecności dowodów. Na tle tego przepisu Sąd Najwyższy przedłożył składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy: „Czy art. 377 § 5 k.p.k. stanowi podstawę prowadzenia rozprawy przerwanej lub odroczonej w dalszym ciągu w sytuacji, gdy oskarżony, który dotychczas nie złożył wyjaśnień przed sądem, został o jej terminie zawiadomiony w trybie art. 133 § 1 i 2 k.p.k. i nie stawił się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia”. Rozstrzygając je Sąd Najwyższego w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 r. – I KZP 4/15, (OSNKW 2015, nr 8, poz. 64) trafnie przyjął, że: **Przepis art. 377 § 5 k.p.k. stanowi samodzielną podstawę prowadzenia rozprawy odroczonej w dalszym ciągu w sytuacji, gdy oskarżony, który dotychczas nie złożył wyjaśnień przed sądem, a był osobiście zawiadomiony o wcześniejszym terminie rozprawy, został powiadomiony o nowym terminie w każdy sposób przewidziany w Kodeksie postępowania karnego i nie stawił się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia.** W obszernym i wszechstronnym uzasadnieniu teza ta została przekonująco umotywowana. Prezentowanie chociażby w sposób skrócony tej argumentacji jest zbędne z uwagi na nieaktualność tezy. Ze względu na brak odpowiednika tego przepisu w aktualnej redakcji art. 377 k.p.k. sąd jest zwolniony z obowiązku powiadamiania oskarżonego o terminach rozprawy przerwanej, a oskarżony sam musi zadbać o informacje dotyczące przebiegu postępowania³⁰. W razie przerwania lub odroczenia rozprawy i wyznaczenia nowego jej terminu, do powiadomienia oskarżonego o tym terminie mają zastosowanie zasady ogólne. W wypadku przerwania rozprawy, oskarżony nie musi być zawiadomiony o terminie rozprawy przerwanej (art. 402 § 1 in fine k.p.k.), a w razie odroczenia rozprawy – oskarżonego należy zawiadomić o terminie rozprawy odroczonej, w której udział nie jest już obowiązkowy (art. 117 § 1 i art. 374 § 1a k.p.k.).

uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2004 r., WPP 2005, nr 2, s. 93–95.

²⁹ Zmienionej ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013, poz. 1247 ze zm.)

³⁰ P. Rogoziński, w: J. Grajewski, P. Rogoziński, S. Steinborn, Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów, red. J., Grajewski, S. Steinborn, LEX/el. 2016, teza 1 do art. 377.

6. DOKŁADNE OKREŚLENIE PRZYPISANEGO OSKARŻONEMU CZYNU (ART. 413 § 2 PKT 1 K.P.K.)

Wyrok skazujący – w myśl art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. – powinien zawierać, m.in. dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikację prawną. W orzecznictwie na gruncie tego przepisu wskazywano, że: „Opis czynu przypisanego w wyroku skazującym powinien zawierać dokładne określenie czasu, miejsca, sposobu i okoliczności popełnienia przestępstwa oraz jego skutków, a zwłaszcza wysokości powstałej szkody. Z punktu widzenia znamion strony przedmiotowej przestępstwa dokładne określenie sposobu i okoliczności jego popełnienia wymaga wskazania w opisie czynu tych elementów przebiegu zdarzenia, które wypełniają te znamiona. Opis czynu powinien w związku z tym zawierać komplet znamion, które zostały wypełnione ustalonym zachowaniem sprawcy”³¹.

Sąd Najwyższy, rozpoznając inny problem w postanowieniu z dnia 30 września 2015 r. – I KZP 6/15, (OSNKW 2015, Nr 12, poz. 99), wypowiedział się też co do sposobu dokładnego określenia przypisanego oskarżonemu czynu w wyroku, stwierdzając, że **Wyrażenie „wbrew przepisom ustawy”, użyte w art. 107 § 1 k.k.s., wymaga konkretyzacji w wyroku skazującym także przez wskazanie w opisie czynu i podstawie skazania przepisu, z którego wynika norma naruszona przez oskarżonego (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.)**. Jest to pogląd nietrafny. Kodeks postępowania karnego w różny sposób wskazuje wymogi co do określenia czynu w aktach procesowych. W postanowieniu o przedstawieniu zarzutów konieczne jest „dokładne określenie [...] czynu” (art. 313 § 2), w akcie oskarżenia – „dokładne określenie [...] czynu ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków, a zwłaszcza wysokości wyrządzonej szkody” (art. 332 § 1 pkt 2), zaś w wyroku – „przytoczenie opisu [...] czynu” (art. 413 § 1 pkt 4) oraz „dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu” (art. 413 § 2 pkt 1). Z porównania tych sformułowań wynika, że najściślejsze są wymagania co do konkluzji aktu oskarżenia. Analiza porównawcza sugeruje, że znacznie mniejsze są wymagania

³¹ Wyrok SN z dnia 22 marca 2012 r., IV KK 375/11, OSNKW 2012, nr 7, poz. 78; postanowienie SN z dnia 14 lutego 2008 r., V KK 245/07, OSN Prok. i Pr. 2008, nr 10, poz. 21; postanowienie SN z dnia 28 czerwca 2007 r., II KK 101/07, KZS 2007, nr 10, poz. 44; wyrok SN z dnia 22 marca 2012 r., IV KK 375/11, OSNKW 2012, nr 7, poz. 78; postanowienie SN z dnia 4 kwietnia 2013 r., II KK 71/13, OSNKW 2013, nr 8, poz. 65; postanowienie SN z dnia 5 grudnia 2013 r., II KK 212/13, OSNKW 2014, nr 5, poz. 38; wyrok SN z dnia 3 września 2014 r., III KK 70/14, OSNKW 2015, nr 1 poz. 9; wyrok SA w Lublinie z dnia 7 lutego 2002 r., II Aka 307/01, OSA 2003, nr 1, poz. 5; wyrok SA w Rzeszowie z dnia 10 października 2002 r., II Aka 78/02, OSA 2004, nr 6, poz. 47; wyrok SA w Krakowie z dnia 1 lipca 2004 r., II Aka 129/04, OSN Prok. i Pr. 2005, nr 5, poz. 23; wyrok S.A. w Katowicach z dnia 13 stycznia 2005 r., II Aka407/04, Prz. Orz. PA w Katowicach 2006, poz. 15; wyrok SA w Lublinie z dnia 19 czerwca 2006 r., II Aka 154/06, Prz. Orz. PA w Lublinie 2006, nr 37, poz. 57; wyrok SA w Łodzi z dnia 19 września 2006 r., II Aka130/06, OSN Prok. i Pr. 2007, nr 9, poz. 33; wyrok SA w Łodzi z dnia 26 października 2006 r., II Aka 160/06, Biul. PA w Łodzi 2006, nr 16, s. 17; wyrok SA w Krakowie z dnia 11 marca 2009 r., II Aka 15/09, OSN Prok. i Pr. 2009, nr 10, poz. 53; wyrok SA w Katowicach z dnia 26 marca 2009 r., II Aka 49/09, OSN Prok. i Pr. 2009, nr 11–12, poz. 45; wyrok SA w Białymstoku z dnia 4 czerwca 2009 r., II Aka 78/09, OSN Prok. i Pr. 2010, nr 4, poz. 26; wyrok SA w Krakowie z dnia 12 maja 2009 r., II Aka 66/09, KZS 2009, nr 10, poz. 49; wyrok SA w Krakowie z dnia 10 maja 2012 r., II Aka 51/12, OSN Prok. i Pr. 2012, nr 11, poz. 29.

w zakresie konkretyzacji czynu przypisanego oskarżonemu w wyroku skazującym. Trudno znaleźć racjonalne wytłumaczenie tych rozbieżności. We wszystkich tych wypadkach – ze względu na znaczenie opisu czynu – stopień konkretyzacji powinien być taki sam. Słusznie twierdzi się w doktrynie, że dokładne określenie czynu nastąpi tylko wtedy, gdy zostanie dokonane w sposób wymagany dla aktu oskarżenia³². Określenie przypisanego oskarżonemu czynu powinno być dokładne. Słowo „dokładnie” oznacza „w sposób drobiazgowy, szczegółowy, precyzyjny”³³, „starannie, szczegółowo, ściśle, gruntownie”³⁴. Ze względu na to, że konkluzja ma być krótka, spośród wyżej wymienionych znaczeń najbardziej odpowiadające jest słowo „precyzyjny”. Nakazuje to przyjąć, że konkluzja ma być precyzyjna, tj. ma odznaczać się dbałością o szczegóły. Nie chodzi o podawanie jak największej liczby szczegółów dotyczących zachowania sprawcy, ale tylko o takie jego fragmenty, które mają znaczenie dla dokonania subsumpcji pod określony przepis ustawy karnej³⁵. Konieczne jest wskazanie kompletu znamion danego przestępstwa, które zostały wypełnione ustalonym zachowaniem oskarżonego³⁶. Każdy element dyspozycji normy prawnokarnej musi być wypełniony okolicznościami zdarzenia faktycznego. Chodzi o konkretyzację ustawowej istoty czynu, operację logiczną subsumpcji, polegającą na przechodzeniu od abstrakcyjnej istoty czynu do konkretnego opisu czynu. Czyn jako zdarzenie historyczne musi być określony w taki sposób, by odzwierciedlał istotne okoliczności zachowania się oskarżonego. Treść zawarta w opisie czynu przypisanego powinna odpowiadać znaczeniu wszystkich znamion określających typ przestępstwa, a każde znamię typu przestępstwa powinno znajdować konkretyzację w opisie czynu³⁷. Przypisany czyn ma być opisany w sposób prosty, jasny, przejrzysty, a nadto krótko i zwięźle³⁸. Ujęcie czynu powinno być syntetyczne. Jak podkreśla Sąd Najwyższy: „Każdy wyrok powinien bowiem spełniać postulat jasności, jednoznaczności i czytelności nie tylko dla osób profesjonalnie zajmujących się stosowaniem prawa sądowego, ale również dla wszystkich takiej znajomości przedmiotu nieposiadających. Treść orzeczenia musi więc być jasna i oczywista, a wymóg ten zrealizowany jest wówczas, gdy określenie zarzucanego, a następnie przypisanego oskarżonemu przestępstwa, zawiera właśnie niezbędny z punktu widzenia ustawowych znamion przestępstwa opis czynu. W opisie tym muszą więc znaleźć, w wypadku skazania osoby postawionej w stan oskarżenia, te wszystkie ustawowe znamiona czynu określonego w przepisie ustawy karnej, które przyjęte zostały za podstawę skazania”³⁹.

Zadość prostocie, jasności, a zwłaszcza przejrzystości opisu czynu nie czyni powoływanie przepisów, wbrew którym postąpił sprawca, dopuszczając się czynu,

³² S. Waltoś, *Akt oskarżenia w procesie karnym*, Warszawa 1963, s. 59.

³³ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, H. Zgólkowa (red.), t. 9, Poznań 1996, s. 40.

³⁴ *Nowy słownik języka polskiego*, B. Dunaj (red.), Warszawa 2007, s. 97.

³⁵ R.A. Stefański [w:] R.A. Stefański (red.), *System Prawa Karnego Procesowego. Postępowanie przygotowawcze*, t. X, Warszawa 2016, s. 1592.

³⁶ Wyrok SN z 13 października 2015 r., III KK 190/15, OSN Prok. i Pr. 2016, nr 1, poz. 10.

³⁷ Wyrok SN z 2 lipca 2015 r., V KK 138/15, OSN Prok. i Pr. 2015, nr 10, poz. 16; wyrok SA w Krakowie z 11 marca 2009 r., II AKa 15/09, OSN Prok. i Pr. 2009, nr 10, poz. 53.

³⁸ S. Woliński, *Akt oskarżenia*, Toruń 1946, s. 15 i 23.

³⁹ Wyrok SN z dnia 9 lutego 2006 r., III KK 164/05, OSN Prok. i Pr. 2006, nr 9, poz. 12.

którego znamiona zawierają zwrot: „wbrew przepisom ustawy”. Realizując zalecenie Sądu Najwyższego niekiedy należałoby w opisie czynu powołać przepisy nie jednego, a kilku aktów prawnych, często o długim tytule, co uczyniłoby opis nieczytelnym i mało zrozumiałym. Zadość art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. czyni ograniczenie się do zaznaczenia, że sprawca działał wbrew przepisom ustawy, a wskazanie przepisów nastąpi w uzasadnieniu orzeczenia, o ile zostanie sporządzone. Trafnie wskazał Sąd Najwyższy, że „Znamiona przestępstwa muszą być przy tym opisane w sentencji wyroku oraz rozwinięte w jego uzasadnieniu (o ile takowe zostało sporządzone), przez co należy rozumieć, że nie jest możliwe skazanie oskarżonego za czyn, którego wszystkie znamiona nie zostały wymienione w części dyspozytywnej orzeczenia”⁴⁰.

7. PYTANIA PRAWNE (ART. 441 § 1 K.P.K.)

Sąd Najwyższy, przed rozstrzygnięciem przedstawionego mu – na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. – zagadnienia prawnego, z reguły bada dopuszczalność jego przedstawienia, wypowiadając się w przedmiocie przesłanek skierowania przez sąd odwoławczy konkretnego pytania prawnego. Organ ten trafnie wskazywał, że:

– „Udzielenie przez Sąd Najwyższy odpowiedzi na zadane (...) pytanie prawne możliwe jest jedynie pod warunkiem zaistnienia w sprawie wszystkich przesłanek z art. 441 k.p.k., tj. wówczas, gdy:

- 1) zagadnienie prawne, którego dotyczy pytanie, wyłoniło się w związku z rozpoznanem środka odwoławczego,
- 2) od rozwiązania zagadnienia zależy rozstrzygnięcie w konkretnej sprawie,
- 3) zagadnienie wymaga zasadniczej wykładni ustawy.

Skuteczne wystąpienie przez sąd odwoławczy z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego w trybie art. 441 § 1 k.p.k. może nastąpić, gdy w postępowaniu odwoławczym wyłoniło się rzeczywiste «zagadnienie prawne», a więc takie, które dotyczy przepisu rozbieżnie interpretowanego w doktrynie czy w praktyce sądowej lub przepisu o wadliwej redakcji albo niejasno sformułowanego, dającego możliwość różnych, przeciwstawnych interpretacji, a więc wymagającego «zasadniczej wykładni ustawy», przeciwdziałającej zjawiskom niekorzystnym dla prawidłowego funkcjonowania prawa w praktyce” (postanowienie SN z dnia 30 września 2015 r. – I KZP 9/15, OSNKW 2015, Nr 12, poz. 101);

– „Pytania prawne winny być formułowane jedynie wtedy, gdy przy rozpoznawaniu środka odwoławczego wyłoni się zagadnienie prawne, czyli wystąpi istotny problem interpretacyjny, związany z wykładnią przepisu, który w praktyce jest rozbieżnie interpretowany, albo też przepisu sformułowanego wadliwie lub niejasno. Nadto dane zagadnienie prawne rzeczywiście musi wymagać zasadniczej wykładni ustawy, bowiem wątpliwości interpretacyjne nie zostały rozwiązane w drodze zwykłej wykładni, do której dokonania uprawniony i zobowiązany

⁴⁰ Wyrok SN z dnia 29 maja 2012 r., III KK 87/12, OSN Prok. i Pr. 2012, nr 12, poz. 15.

jest sąd pytający” (postanowienie SN z dnia 31 marca 2015 r. – I KZP 1/15, OSNKW 2015, Nr 5, poz. 41);

- „W orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w doktrynie, utrwalony jest pogląd, że skuteczne wystąpienie, na podstawie art. 441 § 1 k.p.k., z tzw. pytaniem prawnym jest możliwe jedynie wówczas, gdy w sprawie ujawnia się zagadnienie o charakterze prawnym, a więc stanowiące istotny problem interpretacyjny, a nadto wymagające zasadniczej wykładni ustawy, czyli dotyczące przepisu rozbieżnie interpretowanego w praktyce sądowej albo przepisu o oczywiście wadliwej redakcji lub niejasno sformułowanego, umożliwiającego przeciwstawne interpretacje, a autorytatywne wyjaśnienie tego przepisu może mieć znaczenie dla kształtowania przyszłego orzecznictwa. Zadaniem Sądu Najwyższego działającego w trybie art. 441 § 1 k.p.k. nie jest zaś rozstrzyganie konkretnych kasusów bądź udzielanie porad, jak należy postąpić w określonej sytuacji. Podkreśla się też, że przepis art. 441 § 1 k.p.k. ma charakter wyjątkowy w stosunku do art. 8 § 1 k.p.k., statuującego zasadę samodzielności jurysdykcyjnej sądu rozpoznającego sprawę, wobec czego musi być wykładany ściśle. Niezbita jest również niedopuszczalność sięgania po tę instytucję, jeżeli pytanie odrywa się od realiów danej sprawy, zwłaszcza gdy sąd odwoławczy dostatecznie nie zgłębił łączących się z nim, obiektywnie występujących problemów ze sfery faktu lub prawa” (postanowienie SN z dnia 29 stycznia 2015 r. – I KZP 24/14 OSNKW 2015, nr 4, poz. 30);
- „Przepis art. 441 § 1 k.p.k. stanowi, że jeżeli przy rozpoznaniu środka odwoławczego wyłoni się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, sąd odwoławczy może (...) przekazać zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Warunkiem zatem skutecznego przekazania jest nie tylko budząca kontrowersje i rozbieżności orzecznicze wykładnia konkretnych przepisów prawa, ale niezbędność rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy w realiach sprawy rozpoznawanej przez sąd odwoławczy. (...) Przepis art. 441 § 1 k.p.k. stanowi wyjątek od zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu wyrażonej w art. 8 § 1 k.p.k. i nie może być wykładany w sposób rozszerzający. Stąd też ani zagadnień prawnych przedstawianych w trybie art. 441 § 1 k.p.k. nie można traktować jako zagadnień abstrakcyjnych, ani też w istotny sposób wykraczać poza treść zagadnień zakreślonych sformułowanymi pytaniami” (postanowienie SN z dnia 31 marca 2015 r. – I KZP 28/14, OSNKW 2015, Nr 5, poz. 40);
- „Przepis art. 441 § 1 k.p.k., stanowiący podstawę wystąpienia sądu odwoławczego do Sądu Najwyższego, dotyczy instytucji procesowej, która stanowi wyjątek od zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu. Sąd odwoławczy w pierwszej kolejności bowiem sam zobowiązany jest dokonać wykładni wchodzących w gre przepisów, a dopiero w sytuacji, w której nie jest w stanie wyjaśnić wątpliwości interpretacyjnych, może zwrócić się do Sądu Najwyższego o dokonanie zasadniczej wykładni ustawy. Aby jednak wystąpienie takie doprowadziło do podjęcia uchwały, spełnione być muszą warunki wynikające zarówno z treści art. 441 § 1 k.p.k., jak i wykładni tego przepisu prezentowanej w piśmiennictwie i wielokrotnie przedstawianej w orzeczeniach Sądu Najwyższego.

Po pierwsze, przedstawione zagadnienie prawne wyłonić się powinno podczas rozpoznawania środka odwoławczego.

Po drugie, wymagać musi dokonania zasadniczej wykładni ustawy, co oznacza, że zagadnienie to ma charakter ściśle prawny i dotyczy istotnego problemu interpretacyjnego, a więc przepisu lub przepisów, które są lub mogą być rozbieżnie interpretowane w praktyce sądowej, są wadliwie lub niejasno sformułowane, a nadto dotyczą zagadnień ważnych, mających podstawowe znaczenie dla prawidłowego rozumienia i stosowania prawa.

Po trzecie wreszcie, istnieć musi bezpośredni związek pomiędzy przedstawionym zagadnieniem a rozpoznawaną przez sąd odwoławczy sprawą. Innymi słowy, nawet istotne, rzeczywiste i wymagające zasadniczej wykładni problemy interpretacyjne muszą mieć jeszcze znaczenie dla rozstrzygnięcia rozpoznawanego środka odwoławczego. Nie mogą być to więc, nawet ważne dla funkcjonowania prawa w praktyce, problemy o charakterze abstrakcyjnym” (postanowienie SN z dnia 29 stycznia 2015 r. – I KZP 25/14, OSNKW 2015, Nr 5, poz. 38);

- „Jeżeli kwestia zastosowania określonego przepisu, o którego wykładnię sąd odwoławczy występuje, nie pojawi się z uwagi na okoliczności sprawy, to odpada możliwość podjęcia uchwały na podstawie wskazanego przepisu, choćby rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego miało by doniosłe znaczenie dla praktyki” (postanowienie SN z dnia 24 czerwca 2015 r. – I KZP 2/15, OSNKW 2015, nr 7, poz. 56);
- W piśmiennictwie i orzecznictwie Sądu Najwyższego na gruncie art. 441 k.p.k. wskazuje się, że przekazanie Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy w trybie art. 441 k.p.k. uzależnione jest od spełnienia szeregu warunków. Po pierwsze, musi wyłonić się ono przy rozpoznawaniu środka odwoławczego przez sąd. Po drugie, w zagadnieniu takim musi wystąpić istotny problem interpretacyjny związany z wykładnią przepisu, który w praktyce sądowej jest rozbieżnie interpretowany albo też przepis, który sformułowany jest wadliwie lub niejasno. Po trzecie, w sprawie takiej musi zachodzić konieczność dokonania „zasadniczej wykładni ustawy”, czyli sytuacja, w której przepis taki umożliwia rozbieżną interpretację. Po czwarte, między przedstawionym zagadnieniem prawnym a dokonanymi w sprawie ustaleniami faktycznymi musi zachodzić związek, który oznacza, że wyjaśnienie wątpliwości interpretacyjnych musi być niezbędne dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy (...). Przekazanie zagadnienia prawnego, jako stanowiące wyjątek od określonej w art. 8 § 1 k.p.k. zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego, musi być poprzedzone przez sąd pytający podjęciem próby usunięcia podniesionych wątpliwości interpretacyjnych w drodze wykładni operatywnej (...). Przedmiotem pytania prawnego nie mogą być kwestie związane z ustaleniami faktycznymi, oceną dowodów, czy też dotyczące możliwości zastosowania określonej normy do ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Tryb wskazany w art. 441 k.p.k. nie służy także temu, by sądy odwoławcze, przy pomocy Sądu Najwyższego, upewniały się co do prawidłowości przyjmowanego przez nie stanowiska interpretacyjnego” (uchwała SN z dnia 24 czerwca 2015 r. – I KZP 3/15, OSNKW 2015, Nr 8, poz. 65);

- „W orzecznictwie i literaturze przyjmuje się, że skuteczne wystąpienie przez sąd odwoławczy z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego w trybie art. 441 § 1 k.p.k. może nastąpić tylko wówczas, gdy łącznie spełnione są następujące przesłanki:
- W postępowaniu odwoławczym wyłoniło się «zagadnienie prawne», czyli istotny problem interpretacyjny, tj. taki, który dotyczy przepisu albo przepisów rozbieżnie interpretowanych w praktyce sądowej, przepisu o wadliwej redakcji lub niejasno sformułowanego, dającego możliwość różnych przeciwstawnych interpretacji;
 - zagadnienie to wymaga «zasadniczej wykładni ustawy», czyli przeciwdziałania rozbieżnościom interpretacyjnym, już zaistniałym w orzecznictwie bądź mogącym, z uwagi np. na istotne różnice poglądów w piśmiennictwie, w nim zaistnieć, które to rozbieżności są niekorzystne dla prawidłowego funkcjonowania prawa w praktyce;
 - pojawiło się ono «przy rozpoznawaniu środka odwoławczego», a więc jest powiązane z konkretną sprawą, i to w taki sposób, że od rozstrzygnięcia tego zagadnienia prawnego zależy rozstrzygnięcie rozpoznawanej sprawy” (uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 24 czerwca 2015 r. – I KZP 4/15, OSNKW 2015, nr 8, poz. 64).

8. RODZAJE ORZECZEŃ SĄDU KASACYJNEGO (ART. 537 § 1 I 2 K.P.K.)

Sąd Najwyższy – w myśl art. 537 k.p.k. – po rozpoznaniu sprawy:

- 1) oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części (§ 1),
- 2) uchylając zaskarżone orzeczenie: a) przekazuje sprawę właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania, b) umarza postępowanie, c) jeżeli skazanie jest oczywiście niesłuszne – uniewinnia oskarżonego (§ 2).

Na tle tej regulacji doszło do rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego co do możliwości uchylecia orzeczenia wyłącznie w części, której orzeczenie to nie zawiera.

Według pierwszej grupy orzeczeń nie jest możliwe uchylene orzeczenia wyłącznie w części, której orzeczenie to nie zawiera, gdyż przedmiotem zaskarżenia i zarzutu, a w konsekwencji uchylecia orzeczenia można uczynić tylko tę jego zaskarżoną część, która w ogóle istnieje, lecz nie jest kompletna, gdyż nie zamieszczono w niej pozytywnego rozstrzygnięcia o zastosowaniu kary lub środka karnego wymaganego przez ustawę. W takiej sytuacji powinno nastąpić uchylene wyroku w zakresie umożliwiającym usunięcie tego uchybienia⁴¹.

⁴¹ Uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 25 marca 2010 r., I KZP 36/09, OSNKW 2010, nr 5, poz. 40 z głosem częściowo krytyczną R. Kmiecika, PS 2011, nr 2, s. 123–130, i uwagami krytycznymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Wojskowej oraz Izby Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2010 r.*, WPP 2011, nr 2, s. 95–97; wyrok SN z dnia 1 października 2014 r., II KK 84/14, LEX nr 1514735; wyrok SN z dnia 28 maja 2013 r., II KK 339/12, OSNKW 2013, nr 10, poz. 87; wyrok SN z dnia 1 sierpnia 2013 r., II KK 74/13, LEX nr 1353960; wyrok SN z dnia 10 września 2013 r., III KK 100/13, LEX nr 1363200; wyrok SN

Z drugiej grupy orzeczeń wynika, że jest dopuszczalne uchylenie wyroku tylko w części dotyczącej pominiętego fragmentu orzeczenia, gdyż przepis art. 537 k.p.k. nie zawiera pełnego katalogu możliwych rozstrzygnięć sądu kasacyjnego⁴².

Rozstrzygając te rozbieżności Sąd Najwyższy w składzie Izby Karnej podjął uchwałę w dniu 28 października 2015 r. – I KZP 13/14, (OSNKW 2016, nr 1, poz. 1), w której zajął stanowisko, że **W postępowaniu kasacyjnym jest dopuszczalne uchylenie zaskarżonego orzeczenia wyłącznie w części, w jakiej nie zawiera ono rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego, którego zastosowanie było obligatoryjne.** Jest ono trafne. Sąd Najwyższy wsparł swoją argumentację nową treścią art. 447 § 3 k.p.k.⁴³, który *expressis verbis* dopuszcza możliwość zaskarżenia także braku rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego, który – na mocy art. 518 k.p.k. – stosuje się w postępowaniu kasacyjnym. Wydawać by się mogło, że argument ten jest nieaktualny, gdyż przepis ten znowelizowany ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw⁴⁴, nie zawiera takiego postanowienia. Aktualnie art. 447 § 3 k.p.k. stanowi, że apelację co do środka karnego, środka kompensacyjnego albo przypadku uważa się za zwróconą odpowiednio przeciwko całości rozstrzygnięcia o środkach karnych albo o środkach kompensacyjnych albo o przypadku, art. 425§ 2 zd. II k.p.k. zaś zezwala na zaskarżenia także braku określonego rozstrzygnięcia. W związku

z dnia 15 października 2013 r., III KK 294/13, LEX nr 1380962; wyrok SN z dnia 7 lutego 2012 r., III KK 243/11, LEX nr 1119516, wyrok SN z dnia 5 lipca 2012 r., V KK 150/12, LEX nr 1219285; wyrok SN z dnia 1 września 2011 r., V KK 168/11, OSNw SK 2011, nr 1, poz. 1542; wyrok SN z dnia 5 maja 2010 r., III KK 36/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 957; wyrok SN z dnia 5 listopada 2009 r., II KK 180/09, LEX nr 550464; wyrok SN z dnia 17 listopada 2009 r., II KK 131/09, LEX nr 553678; wyrok SN z dnia 2 grudnia 2009 r., V KK 227/09, LEX nr 565033; wyrok z dnia 28 marca 2008 r., II KK 349/07, LEX nr 406853; wyrok SN z dnia 28 września 2007 r., V KK 93/07, OSNwSK 2007, nr 1, poz. 2118; wyrok SN z dnia 19 września 2001 r., III KKN 168/01, OSNKW 2001, nr 11–12, poz. 97 z głosem krytyczną A. Gaberle, OSP 2002, nr 5, poz. 67. Tak też T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 1415 i 1532–1533.

⁴² Wyrok SN z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV KK 413/14, LEX nr 1710390; wyrok SN z dnia 8 stycznia 2014 r., IV KK 374/13, LEX nr 1427788; wyrok SN z dnia 9 maja 2013 r., V KK 58/13, LEX nr 1331403; wyrok SN z dnia 3 lipca 2013 r., WK 5/13, LEX nr 1331418; wyrok SN z dnia 3 grudnia 2013 r., IV KK 302/13, LEX nr 1494017; postanowienie SN z dnia 23 października 2012 r., V KK 167/12, OSNKW 2013, nr 1, poz. 7 z głosem aprobującym R. Kmiecika, OSP 2013, nr 6, poz. 65; wyrok SN z dnia 20 stycznia 2011 r., V KK 366/10, LEX nr 736504; wyrok SN z dnia 8 lutego 2011 r., V KK 246/10, OSNKW 2011, nr 4, poz. 37 z głosami krytycznymi T. Grzegorzczaka, PiP 2012, nr 1, s. 124–130, A. Małolepszego, LEX/el. 2011; postanowienie SN z dnia 22 listopada 2011 r., IV KK 267/11, OSNKW 2012, nr 3, poz. 24; wyrok SN z dnia 1 grudnia 2011 r., V KK 224/11, LEX nr 1108494; wyrok SN z dnia 14 czerwca 2010 r. IV KK 70/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 1192; wyrok SN z dnia 4 lutego 2009 r., IV KK 285/08, OSNwSK 2009, nr 1, poz. 313; wyrok SN z dnia 8 września 2009 r., IV KK 205/09, LEX nr 564962; wyrok SN z dnia 2 grudnia 2009 r., V KK 227/09, LEX nr 565033; wyrok SN z dnia 5 października 2005 r., II KK 106/05, LEX nr 157551; wyrok SN z dnia 3 grudnia 2002 r., IV KK 373/02, LEX nr 75493. Tak też J. Grajewski, S. Steinborn [w:] J. Grajewski, L.K. Paprzycki, S. Steinborn, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. II, Warszawa 2013, s. 363; S. Steinborn, *Prawomocność części orzeczenia w procesie karnym*, Warszawa 2011, s. 548–549; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 468–682*, t. III, Warszawa 2012, s. 354.

⁴³ Zmieniony ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013, poz. 1247 ze zm.).

⁴⁴ Dz.U. 2016, poz. 437.

z tym trafnie wskazuje się w doktrynie, że wykładnia systemowa tych przepisów pozwala objąć zakresem zaskarżenia także brak rozstrzygnięcia o środku karnym, środku kompensacyjnym albo o przypadku⁴⁵.

Ze względu na to, że Sąd Najwyższy wydawał w tym zakresie odmienne orzeczenia, nie budzi zdziwienia zgłoszenie zdań odrębnych przez 6 sędziów. Przytoczone w nich argumenty de facto nawiązują w dużym stopniu do uzasadnień orzeczeń, w których prezentowano ten kierunek wykładni.

POSTĘPOWANIE KARNE SKARBOWE

9. KONTROLA I UTRWALANIE ROZMÓW W POSTĘPOWANIU KARNYM SKARBOWYM (ART. 113 § 1 K.K.S. W ZW. Z ART. 237 K.P.K.)

W myśl art. 113 § 1 k.k.s. w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego, jeżeli przepisy tego kodeksu nie stanowią inaczej. Wprost zastały wyłączone przepisy kodeksu postępowania karnego dotyczące pokrzywdzonego i mediacji oraz art. 325f k.p.k. dotyczący dochodzenia rejestrowego (art. 113 § 2 k.k.s.). Kodeks karny skarbowy nie reguluje zarządzania w toku postępowania karnego skarbowego kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych w celu wykrycia i uzyskania dowodów dla toczącego się postępowania lub zapobieżenia popełnieniu nowego przestępstwa. Kwestia ta jest uregulowana w art. 237–241 k.p.k. W związku z tym mają one – na podstawie art. 113 § 1 k.k.s. – odpowiednie zastosowanie także w postępowaniu karnym skarbowym. Kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych są dopuszczalne tylko wtedy, gdy toczące się postępowanie lub uzasadniona obawa popełnienia nowego przestępstwa dotyczy któregokolwiek z przestępstw wymienionych w art. 237 § 3 k.p.k. Katalog ten jest zamknięty, o czym świadczy posłużenie się w treści tego przepisu zwrotem «tylko wtedy»⁴⁶. Na tle tego uregulowania zostało przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne: „Czy w sprawach o przestępstwa skarbowe polegające na narażeniu na uszczuplenie należności publicznoprawnej dopuszczalne jest zarządzanie kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych w celu wykrycia i uzyskania dowodów dla toczącego się postępowania lub zapobieżenia popełnieniu nowego przestępstwa skarbowego?”.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 31 marca 2015 r. – (OSNKW 2015, Nr 5, poz. 39) słusznie uznał, że **Odpowiednie stosowanie art. 237 k.p.k. w sprawach o przestępstwa skarbowe, poprzez art. 113 § 1 k.k.s., oznacza, że przepis art. 237 k.p.k. nie ma zastosowania do grup przestępstw wskazanych w art. 237 § 3 pkt 1–14 i 16–19 k.p.k., natomiast do przestępstw skarbowych ma odpowiednie zasto-**

⁴⁵ D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2016*, D. Świecki (red.), Warszawa 2016, s. 524.

⁴⁶ B. Kurzępa, *Kontrola i utrwalanie rozmów telefonicznych według kodeksu postępowania karnego*, Prok. i Pr. 1993, nr 3, s. 83.

sowanie art. 237 § 3 pkt 15 k.p.k., odnoszący się do grupy typów przestępstw dotyczących mienia znacznej wartości.

Uzasadniając ten pogląd, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że stosowanie kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych wymaga szczególnych rygorów ze względu na to, że ingeruje w sferę osobistą człowieka i narusza prawnie chronioną tajemnicę komunikowania się, a wszelkie regulacje prawne określające kompetencje organów państwowych do ingerencji w sferę praw i wolności obywatelskich muszą być interpretowane zawężająco⁴⁷. Interes społeczny nie może usprawiedliwiać łamania przepisów normujących poszukiwanie i uzyskiwanie dowodów z podsłuchu telefonicznego, co było podkreślane w orzecznictwie⁴⁸.

Spostrzeżenia te miały istotny wpływ na treść udzielonej odpowiedzi. Określając zakres odpowiedniego stosowania art. 237 k.p.k., Sąd Najwyższy posłużył się wykładnią systemową i funkcjonalną, wywodząc, że stosowanie art. 237 k.p.k. do kodeksu karnego skarbowego, chociaż «odpowiednie», powinno nastąpić w sposób najbardziej zbliżony do tego, w jakim kontekście przepis ten funkcjonuje w ustawie macierzystej, a zatem przy uwzględnieniu, że charakteryzuje on reglamentowane źródło dowodowe⁴⁹. Mając na uwadze, że art. 237 k.p.k. funkcjonuje w granicach postępowania karnego oraz służy do realizacji prawa karnego materialnego w części dotyczącej przestępstw (art. 2 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.), a przez przepis odsyłający art. 113 § 1 k.k.s., pozwalający na odpowiednie stosowanie art. 237 k.p.k. na gruncie całego kodeksu karnego skarbowego, ma także zastosowanie do przestępstw skarbowych.

Odpowiednie stosowanie przepisu może polegać na jego stosowaniu wprost, bez jakichkolwiek zmian lub z określonymi modyfikacjami, polegającymi na dostosowaniu go do nowej materii albo nie stosowaniu go w ogóle⁵⁰.

Odpowiednie stosowanie art. 237 k.p.k. w sprawach o przestępstwa skarbowe, zdaniem Sądu Najwyższego, dotyczy tylko art. 237 § 3 pkt 15 k.p.k., odnoszącego się do grupy typów przestępstw dotyczących mienia znacznej wartości. Na gruncie kodeksu karnego skarbowego w grę wchodzi uszczuplenie lub narażenie na uszczuplenie należności publicznoprawnej. Należnością publicznoprawną uszczuploną czynem zabronionym jest wyrażona liczbowo kwota pieniężna, od której uiszczenia lub zadeklarowania uiszczenia w całości lub w części osoba zobowiązana uchyliła się i w rzeczywistości ten uszczerbek finansowy nastąpił (art. 53 § 15 k.k.s.). Narażeniem na uszczuplenie należności publicznoprawnej czynem zabronionym jest spowodowanie konkretnego niebezpieczeństwa takiego uszczuplenia – co zna-

⁴⁷ Uchwała TK z dnia 18 listopada 1992 r., W 7/92, OTK 1992, nr 2, s. 127; uchwała TK z dnia 16 stycznia 1996 r., W 12/94, OTK 1996, nr 1, s. 54.

⁴⁸ Wyrok SN z dnia 24 października 2000 r., WA 37/00, LEX nr 332949.

⁴⁹ Uchwała SN z dnia 30 stycznia 2001 r., I KZP 50/00, OSNKW 2001, nr 3–4, poz. 16.

⁵⁰ Z. Siwik, *Odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu karnego w prawie karnym skarbowym – Studium na tle systemu środków penalnych*, Przegląd Prawa i Administracji, t. XXIII, Wrocław 1987, s. 97 i n.; G. Bogdan, *Relacje pojęć przestępstwa i przestępstwa skarbowego w polskim prawie karnym*, PS 1997, nr 5, s. 83 i n.; J. Raglewski, *Stosunek przepisów części ogólnej nowego Kodeksu karnego od innych ustaw przewidujących odpowiedzialność karną*, PS 1998, nr 7–8, s. 19 i n.; M. Świetlika, *Odpowiednie stosowanie kodeksu postępowania karnego w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe*, Prok. i Pr. 2006, nr 10, s. 69 i n.; M. Hauser, *Odpowiednie stosowanie przepisów prawa – uwagi porządkujące*, Przegląd Prawa i Administracji, t. LXV, Wrocław 2005, s. 151.

cza, że zaistnienie uszczerbku finansowego jest wysoce prawdopodobne, choć nie musi nastąpić (art. 53 § 28 k.k.s.).

Trafnie Sąd Najwyższy zauważył, że kodeks karny skarbowy posługuje się pojęciem mienia 1) małej wartości, tj. takiej, która w czasie popełnienia czynu zabronionego nie przekracza dwustukrotnej wysokości minimalnego wynagrodzenia (art. 53 § 14 k.k.s.); 2) dużej wartości, która w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza pięćsetkrotną wysokość minimalnego wynagrodzenia (art. 53 § 15 k.k.s.); 3) wielkiej wartości, która w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza tysiąckrotną wysokość minimalnego wynagrodzenia (art. 53 § 16 k.k.s.). W prawie karnym skarbowym kwantyfikatory rozróżniające wartość uszczuplenia należności publicznoprawnej bądź narażenia na jej uszczuplenie dzielą tę wartość na małą i normalną, które są istotne dla bytu przestępstw skarbowych, oraz dużą i wielką. W związku z tym wskazane wyżej reguły odpowiedniego stosowania, przy porównaniu standardu wartości konstytucyjnych, w które ingeruje art. 237 k.p.k. w sprawach o przestępstwa powszechne i skarbowe oraz poszczególnych kwantyfikatorów wartości uszczuplenia należności publicznoprawnej lub narażenia na jej uszczuplenie, w relacji do tego rodzaju rozwiązań przyjętych w kodeksie karnym (art. 115 § 5–7 k.k.), w którym dystynkcja znacznej wartości mienia zazwyczaj konstruuje przestępstwo typu kwalifikowanego, uzasadniają – zdaniem Sądu Najwyższego – przyjęcie, że w przepisie art. 237 § 3 pkt 15 k.p.k., stosowanym odpowiednio do przestępstw skarbowych, mieszczą się typy przestępstw, które chronią daniny publiczne wartości wyższej niż mała w rozumieniu art. 53 § 14 k.k.s. W konsekwencji do przestępstw skarbowych, które w swoich znamionach przewidują wartość większą niż małą, należą przestępstwa z: art. 54 § 1 k.k.s., art. 55 § 1 k.k.s., art. 56 § 1 k.k.s., art. 63 § 1–5 k.k.s., art. 65 § 1 k.k.s., art. 73a § 1 k.k.s., art. 76 § 1 k.k.s., art. 76a § 1 k.k.s., art. 76b § 1 k.k.s., art. 77 § 1 k.k.s., art. 78 § 1 k.k.s., art. 86 § 1 i 2 k.k.s., art. 87 § 1 i 2 k.k.s., art. 91 § 1 k.k.s. i art. 92 § 1 k.k.s. Tak przyjęta wartość przedmiotu przestępstwa skarbowego dla określenia katalogu przestępstw skarbowych zamieszczonego w art. 237 § 3 pkt 15 k.p.k., w odniesieniu do których może być stosowana kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych, pozostaje we właściwej proporcji do mienia znacznej wartości określonego w art. 115 § 5 k.k., gdy się porówna wyliczone na podstawie tych przepisów kwoty.

USTAWA Z DNIA 23 LISTOPADA 2002 R. O SĄDZIE NAJWYŻSZYM (DZ.U. Z 2016 R., POZ. 1254)

10. KONTRETNE PYTANIA PRAWNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (ART. 59 USTAWY O SN)

Sąd Najwyższy – zgodnie art. 59 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym⁵¹ – rozpoznając kasację lub inny środek odwoławczy, jeżeli poweźmie poważne wątpliwości co do wykładni prawa, może odroczyć rozpoznanie sprawy

⁵¹ Dz.U. z 2016 r., poz. 1254.

i przedstawić zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów tego Sądu. Chodzi o przedstawienie zagadnienia prawnego przez skład Sądu Najwyższego w konkretnej sprawie (konkretne pytanie prawne). Sytuacja jest podobna do tej, jaka występuje na gruncie art. 441 k.p.k., z tym że dotyczy innego układu procesowego, w jakim pojawia się to zagadnienie, a powodem wystąpienia są jedynie «poważne wątpliwości co do wykładni prawa» i to powzięte przez Sąd Najwyższy⁵².

Wyjaśniając treść tego przepisu Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów SN z dnia 24 czerwca 2015 r., I KZP 5/15 (OSNKW 2015, nr 7, poz. 55) zajął trafne stanowisko, że **Konstrukcja przepisu ustawy o SN nie pozostawia wątpliwości, że dla skutecznego przedstawienia zagadnienia prawnego konieczne jest powzięcie przez skład zwykły Sądu Najwyższego poważnych wątpliwości co do wykładni prawa przy rozpoznawaniu kasacji oraz to, aby wyjaśnienie tychże wątpliwości (ujętych jako zagadnienia prawne) przez skład powiększony umożliwiło rozstrzygnięcie sprawy w postępowaniu kasacyjnym.** Zagadnienie ma mieć charakter prawny, musi zmierzać do ustalenia, jaka jest treść normy prawnej, a nie sfery ustaleń faktycznych. Chodzi o wykładnię określonego przepisu, która jest procesem mającym za zadanie odtworzenie treści normy prawnej, która ma charakter generalny. Na ten proces nie może mieć wpływu konkretna sytuacja adresata tej normy.

BIBLIOGRAFIA

- Augustyniak B., Eichstaedt K., Kurowski M., Świecki D., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2016*, D. Świecki (red.), Warszawa 2016.
- Bogdan G., *Relacje pojęć przestępstwa i przestępstwa skarbowego w polskim prawie karnym*, PS 1997, nr 5.
- Bulsiewicz A., Kala D., *Z problematyki karnoprocessowej badań wariograficznych w postępowaniu karnym*, [w:] *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi Stanisławowi Stachowiakowi*, A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiewicz, P. Wiliński (red.), Warszawa 2008.
- Dubois J., *Wariograf*, EP 2008, nr 5.
- Durczak-Żochowska S., *Glosa do uchwały składu 7 sędziów z 30 września 2010 r.*, I KZP 10/10, GSP-Prz.Orz. 2011, nr 4.
- Gaberle A., *W kwestii badań poligraficznych w polskim procesie karnym*, PiP 2002, nr 4.
- Gaberle A., *Glosa do wyroku SN z dnia 19 września 2001 r.*, III KKN 168/01, OSP 2002, nr 5.
- Gaberle A., *Wariografia czyli sposób myślenia*, PiP 2003, nr 9.
- Gaberle A., *O wariografii w procesie karnym po raz ostatni*, PiP 2004, nr 9.
- Girdwoyń P., *O „wykrywaczu kłamstw” po raz kolejny – uwagi na tle postanowienia Sądu Najwyższego I KZP 25/14*, [w:] *Złota księga jubileuszowa prof. B. Hołysta*, B. Sygita (red.), Łódź 2015.
- Grajewski J., Paprzycki L.K., Steinborn S., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. II, Warszawa 2013.
- Grzegorzczak T., *Wybrane zagadnienia najnowszej procedury karnej*, PiP 2003, nr 8.

⁵² Postanowienie 7 sędziów SN z dnia 27 stycznia 2009 r., I KZP 24/08, OSNKW 2009, nr 3, poz. 20.

- Grzegorzcyk T., *Procesowe aspekty badań poligraficznych w świetle znowelizowanych przepisów procedury karnej*, Pal. 2003, nr 11–12.
- Grzegorzcyk T., *Glosa do wyroku SN z dnia 8 lutego 2011 r.*, V KK 246/10, PiP 2012, nr 1.
- Grzegorzcyk T., *Kodeks postępowania karnego*, t. I, Warszawa 2014.
- Grzegorzcyk T., *Dowód z badań wariograficznych w procesie karnym w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego*, [w:] *Złota księga jubileuszowa prof. B. Hołysta*, B. Sygít (red.), Łódź 2015.
- Hauser M., *Odpowiednie stosowanie przepisów prawa – uwagi porządkujące*, Przegląd Prawa i Administracji, t. LXV, Wrocław 2005.
- Herbowski P., *Stosowanie poligrafu na podstawie art. 192a § 2 k.p.k.*, Prok. i Pr. 2012, nr 2.
- Herbowski P., Józwiak P., *Glosa do postanowienia SN z dnia 29 stycznia 2015 r.*, I KZP 25/14, PS 2016, nr 3.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 1–296*, t. I, Warszawa 2011.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 468–682*, t. III, Warszawa 2012.
- Ignatowicz J. [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, K. Pietrzykowski (red.), Warszawa 2003.
- Jaworski R., *Ocena zakazu dowodowego wykorzystania wyników badań poligraficznych w kodeksie postępowania karnego w: Nowa kodyfikacja prawa karnego*, L. Bogunia (red.), Wrocław 1997.
- Jaworski R., *Badanie poligraficzne a wykorzystanie objawów emocji do oceny zeznań*, PS 1999, nr 6.
- Jaworski R., *Ocena unormowań k. p. k. z 1997 r. wobec badań poligraficznych na tle aktualnych form przestępczości*, [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, L. Bogunia (red.), t. V, Wrocław 2000.
- Jaworski R., *Uwagi o rozwiązaniach dotyczących stosowania poligrafów w kodeksie postępowania karnego z 1997 r. (po nowelizacji w 2003 r.)*, PS 2005, nr 11–12.
- Jaworski R., *Skutki „zakazu” stosowania poligrafu w k.p.k. z 1997 roku*, Pal. 2009, nr 9–10.
- Jaworski R., *Antycypowanie przez sądy tzw. zakazu stosowania poligrafu przed wejściem w życie k.p.k. z 1997 roku*, [w:] *Oblicza współczesnej kryminalistyki. Księga jubileuszowa Prof. H. Kolečkiego*, E. Gruza (red.), Warszawa 2013.
- Juszczyk Ł., *Glosa do postanowienia SN z dnia 30 września 2015 r.*, I KZP 8/15, Cz.PKiNP 2016, nr 2.
- Karczmarska D., *Badanie poligraficzne w procesie karnym*, PiP 2003, nr 3.
- Karczmarska D., *Jeszcze raz o wariografii w procesie karnym*, PiP 2004, nr 3.
- Karczmarska D., *Zastosowanie poligrafu w postępowaniu karnym w świetle znowelizowanych przepisów kodeksu postępowania karnego*, [w:] *Problemy znowelizowanej procedury karnej*, Z. Sobolewski, G. Artymiak, Cz.P. Klak (red.), Kraków 2004.
- Karwowska K., *Badania wariograficzne na potrzeby procesu karnego: problemy i perspektywy*, [w:] *Przestępczość. Dowody. Prawo. Księga jubileuszowa Prof. B. Młodziejowskiego*, J. Moszczyński, D. Solodov, I. Sołtyszewski (red.), Olsztyn 2016.
- Kmiecik R., *Glosa do uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 25 marca 2010 r.*, I KZP 36/09, PS 2011, nr 2.
- Kmiecik R., *Glosa do postanowienia SN z dnia 23 października 2012 r.*, V KK 167/12, OSP 2013, nr 6.
- Kmiecik R., *Glosa do postanowienia SN z dnia 29 stycznia 2015 r.* – I KZP 25/14, OSP 2015, nr 12.
- Kmiecik R., *Dowód z opinii biegłego czy dowód z oświadczenia osoby badanej wariograficznie (art. 199a zd.2 k.p.k.)?*, [w:] *Przestępczość. Dowody. Prawo. Księga jubileuszowa Prof. B. Młodziejowskiego*, J. Koszczyński, D. Solodov, I. Sołtyszewski (red.), Olsztyn 2016.
- Kolendowska-Matejczuk M., *Kurator małoletniego pokrzywdzonego w procesie karnym na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, Prok. i Pr. 2015, nr 4.
- Kornak M., *Glosa do uchwały składu 7 sędziów z 30 września 2010 r.*, I KZP 10/10, Lex/El.2010.

- Krawiec A.Z., *Kurator jako podmiot reprezentujący małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym*, Prok. i Pr. 2013, nr 11.
- Krzeniewska-Lasota A., *Glosa do uchwały SN z dnia 24 stycznia 2013 r.*, I KZP 18/12, Probl. Praw. Pracy 2013, nr 7–8.
- Krzyściń A., *Poligraf w świetle komentarzy do k.p.k.*, Jur. 2000, nr 1.
- Kulicki M., Rudnicki K., Stepka L., *Drogi i manowce wariografii*, [w:] *Węzłowe problemy prawa karnego kryminologii i polityki kryminalnej. Księga pamiątkowa ofiarowana prof. A. Markowi, V. Konarska-Wrzošek, J. Lachowski, J. Wójcikiewicz (red.)*, Warszawa 2010.
- Kurzępa B., *Kontrola i utrwalanie rozmów telefonicznych według kodeksu postępowania karnego*, Prok. i Pr. 1993, nr 3.
- Kusowska E., *Glosa do uchwały SN z dnia 24 stycznia 2013 r.*, I KZP 18/12, GSP-Prz. Orz. 2014, nr 2.
- Leśniak M., *Dopuszczalność badań poligraficznych (wariograficznych) w świetle nowego kodeksu postępowania karnego i orzecznictwa Sądu Najwyższego*, PPK 2000, nr 23
- Małolepszy A., *Glosa do wyroku SN z dnia 8 lutego 2011 r.*, V KK 246/10, LEX/el. 2011.
- Manikowska M., *Glosa do uchwały składu 7 sędziów z 30 września 2010 r.*, I KZP 10/10, GSP-Prz. Orz. 2011, nr 1.
- Marszał K., *Proces karny. Zagadnienia ogólne*, Katowice 2013.
- Mierzwińska-Lorencka J., *Kilka słów o reprezentacji pokrzywdzonego dziecka w postępowaniu karnym*, [w:] *Prawo wobec problemów społecznych. Księga jubileuszowa prof. E. Zielińskiej, B. Namysłowska-Gabrysiak, K. Syroka-Marczewska, A. Walczak-Żochowska (red.)*, Warszawa 2016.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2014.
- Paprzycki L.K., *Badania poligraficzne w postępowaniu karnym de lege lata i de lege ferenda*, [w:] *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Prof. A. Gaberle, K. Krajewski (red.)*, Warszawa 2007.
- Radecki W., *Glosa do uchwały SN z dnia 30 czerwca 2004 r.*, I KZP 10/04, Ochrona Środowiska 2005, nr 1.
- Raglewski J., *Stosunek przepisów części ogólnej nowego Kodeksu karnego od innych ustaw przewidujących odpowiedzialność karną*, PS 1998, nr 7–8.
- Rogoziniński P. [w:] Grajewski J., Rogoziniński P., Steinborn S. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, LEX/el. 2016.
- Samborski E., *Glosa do uchwały SN z dnia 30 czerwca 2004 r.*, I KZP 10/04, PS 2005, nr 4.
- Siwik Z., *Odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu karnego w prawie karnym skarbowym – Studium na tle systemu środków penalnych*, Przegląd Prawa i Administracji, t. XXIII, Wrocław 1987.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2004 r.*, WPP 2005, nr 2,
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej oraz Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2010 r.*, WPP 2011, nr 2.
- Stefański R.A. [w:] *System Prawa Karnego Procesowego. Postępowanie przygotowawcze*, R.A. Stefański (red.), t. X, Warszawa 2016.
- Steinborn S., *Prawomocność części orzeczenia w procesie karnym*, Warszawa 2011.
- Sych W., *Glosa do uchwały składu 7 sędziów z 30 września 2010 r.*, I KZP 10/10, Ius Novum 2011, nr 1.
- Świerk P., *Badanie poligraficzne po nowelizacji kodeksu postępowania karnego*, Prok. i Pr. 2003, nr 9.
- Świątlika M., *Odpowiednie stosowanie kodeksu postępowania karnego w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe*, Prok. i Pr. 2006, nr 10.
- Waltoś S., *Akt oskarżenia w procesie karnym*, Warszawa 1963.
- Wardak Z., *Badania wariograficzne w świetle postanowienia Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2015 r. (I KZP 25/14)*, [w:] *Złota księga jubileuszowa prof. B. Hołysta, B. Sygit (red.)*, Łódź 2015.

- Warylewski J., *Dopuszczalność stosowania poligrafu w świetle nowej procedury karnej*, Pal 2000, nr 5–6.
- Widacki J., *Badanie poligraficzne w polskim procesie karnym pod rządami kodeksu postępowania karnego z 1997 r.*, [w:] *Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci Prof. S. Waltosia*, J. Czapska, A. Gaberle, A. Świątłowski, A. Zoll (red.), Warszawa 2000.
- Widacki J., *Glosa do wyroku SA w Krakowie z dnia 19 sierpnia 1999 r.*, II AKA 1147/99, Pal 2000, nr 2–3.
- Widacki J., *Badania poligraficzne w ocenie osoby badanej. Przyczynek do dyskusji na temat dopuszczalności stosowania poligrafu w polskim procesie karnym*, [w:] *Nauka wobec przestępczości. Księga ku czci Prof. T. Hanauska*, J. Błachut, M. Szewczyk, J. Wójcikiewicz (red.), Kraków 2001.
- Widacki J., *Glosa do wyroku SA w Krakowie z dnia 3 lipca 2002 r.*, II AKA 134/02, Pal. 2002.
- Widacki J., *Glosa do postanowienia SN z dnia 29 stycznia 2015 r.* – I KZP 25/14, PiP 2015, nr 8, nr 11–12.
- Widacki J., Szuba-Boroń A., *Badania poligraficzne w procesie karnym w świetle postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2015 r.*, sygn. I KZP 25/14, Prok. i Pr. 2016, nr 2.
- Wielec M., *Instytucja kuratora procesowego w postępowaniu karnym – uwagi na marginesie Uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2010 r.*, sygn. I KZP 10/10, *Studia Prawnicze i Administracyjne* 2014, nr 2.
- Woliński S., *Akt oskarżenia*, Toruń 1946.
- Wójcikiewicz J., *„Trałowanie” w polskim procesie karnym (art. 192a k.p.k.)*, [w:] *Czynności procesowo – kryminalistyczne w polskich procedurach. Materiały z konferencji naukowej i IV Zjazdu Katedr Kryminalistyki*, Toruń 5–7 maja 2004 r., V. Kwiatkowska-Darul (red.), Toruń 2004.

PRZEGLĄD UCHWAŁ IZBY KARNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO W ZAKRESIE POSTĘPOWANIA KARNEGO ZA 2015 R.

Streszczenie

Przedmiotem opracowania jest analiza uchwał i postanowień Izby Karnej Sądu Najwyższego podejmowanych w ramach rozstrzygnięcia zagadnień prawnych z zakresu postępowania karnego w 2015 r. Omówione zostały takie zagadnienia jak: reprezentacja małoletniego pokrzywdzonego (art. 51 § 2 k.p.k.), składu sądu (art 29 § k.p.k.), użycie wariografu w postępowaniu karnym (art. 199a k.p.k.), dołączenie do aktu oskarżenia wniosku o wydanie wyroku skazującego na posiedzeniu (art. 355 § 2 k.p.k.), prowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego (art. 377 § 5 k.p.k.), dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.), pytania prawne (art. 411 § 1 k.p.k.), rodzaje orzeczeń sądu kasacyjnego (art. 537 § 1 i 2 k.p.k.), kontrola i utrwalanie rozmów w postępowaniu karnym skarbowym (art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 237 k.p.k.) oraz konkretne pytania prawne Sądu Najwyższego (art. 59 ustawy o Sądzie Najwyższym).

Słowa kluczowe: Akt oskarżenia, małoletni, oskarżony, pokrzywdzony, postanowienie, pytanie prawne, sąd, Sąd Najwyższy, uchwała, wariograf

OVERVIEW OF THE SUPREME COURT CRIMINAL CHAMBER RESOLUTIONS OF 2015 ON SUBSTANTIVE CRIMINAL LAW

Summary

Analysis of resolutions and decisions of the Penal Chamber of the Supreme Court withdrawn as part of settling legal issues from the scope of criminal proceedings is a subject of the study in 2015. Such issues were discussed as: representation of the minor aggrieved party (Art. 51 § 2 k.p.k), of make-up of the court (art 29 § Code of Penal Procedure), using the polygraph in criminal proceedings (Art. 199 but the Code of Penal Procedure), attaching to the indictment the application for issuing the conviction on the sitting (Art. 355 § 2 Code of Penal Procedure), keeping the dissertation in absentia of the accused (Art. 377 § 5 Code of Penal Procedure), thorough determining the act attributed to the accused (Art. 413 § 2 pt 1 Code of Penal Procedure), legal questions (Art. 411 § 1 Code of Penal Procedure), types of court decisions cassation (Art. 537 § 1 and 2 Code of Penal Procedure), the control and recording conversations in tax criminal proceedings (Art. 113 § Fiscal Penal Code in relation to the Art. of 237 Code of Penal Procedure) and legal specific questions of the Supreme Court (Art. 59 acts on the Supreme Court).

Key words: Indictment, minor, the accused, the aggrieved party, decision, legal question, court, Supreme Court, resolution, polygraph